

Про додаткову відпустку та доплату за шкідливі умови праці

Визначити віднесення робіт до категорії зі шкідливими умовами праці можна тільки на підставі результатів атестації робочих місць за умовами праці, Порядок проведення якої затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 року №442.

Результати атестації підприємства і організації використовують для встановлення пільг і компенсацій, передбачених чинним законодавством, а також для проведення заходів щодо поліпшення умов праці.

Надання пільг і компенсацій за роботу із шкідливими і важкими умовами праці провадиться за результатами атестації робочих місць за умовами праці тільки за неможливості ліквідації шкідливих виробничих факторів організаційно – технічними заходами.

Водночас роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно – правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці (ст.13 Закону України „Про охорону праці”).

Під час роботи з персональним комп'ютером мають бути дотриманні Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин (ДСанПіН 3.3.2.007-98), затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 10.12.98 р. №7 та Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин, затверджені наказом Комітету по нагляду за охороною праці України Міністерства праці та соціальної політики України від 10.02.99 р. №21.

Пунктом 2.2.1 зазначених Правил визначено, що умови праці осіб, які працюють з ЕОМ, повинні відповідати I або II класу (тобто бути нормальними або допустимими умовами праці) згідно з гігієнічною класифікацією праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу №4137-86, затвердженою МОЗ СРСР 12.08.86 р.

Для запобігання несприятливої дії на працівників шкідливих факторів, які супроводжують роботу з ВДТ, слід додержуватись зазначених Правил.

Порушення Державних санітарно – гігієнічних норм і правил тягне дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність відповідно до Закону України „Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” (ст.45, 46, 49).

Тобто, за умови дотримання зазначених вище Норм і Правил, робота з персональним комп'ютером не належить до категорії зі шкідливими умовами праці (III клас умов праці за Гігієнічною класифікацією).

Оскільки ст.100 КЗпП України визначено, що підвищена оплата праці встановлюється на важких роботах, на роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці, на роботах з особливими природними, географічними і геологічними умовами та умовами підвищеного ризику для здоров'я, доплати за роботу з персональним комп'ютером як за роботу із шкідливими умовами праці законодавством не передбачено.

Водночас згідно зі ст.8 Закону України „Про відпустки” окремим категоріям працівників, робота яких пов'язана з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням або виконується в особливих природних й геологічних умовах та умовах підвищеного ризику для здоров'я, надається щорічна додаткова відпустка за особливий характер праці за Списком виробництв, робіт, професій і посад працівників, робота яких пов'язана з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням або виконується в особливих природних і геологічних умовах та умовах підвищеного ризику для здоров'я, що дає право на щорічну додаткову відпустку за особливий характер праці, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.97 р. №1290 (у редакції постанови від 13.05.2003 р. №679 із змінами, внесеними згідно з постановою від 16.12.2004 р. №1674).

Відповідно до позиції 58 підрозділу „Інші види виробництв” розділу XXII „Загальні професії за всіма галузями господарства” зазначеного Списку працівники, які працюють на електронно-обчислювальних та обчислювальних машинах, до яких належить і персональний комп'ютер, і яким тривалість щорічної відпустки не визначена іншими актами законодавства, мають право на щорічну додаткову відпустку за особливий характер праці тривалістю до чотирьох календарних днів.

Конкретна тривалість відпусток за особливий характер праці встановлюється колективним або трудовим договором залежно від часу зайнятості працівника в цих умовах.

Відповідно до п.6 і 7 Порядку застосування зазначеного вище Списку, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 30.01.98р. №16, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.01.98р. за №58/2498 (зі змінами, затвердженими наказом Мінпраці від 04.06.2003 року №150, зареєстрованим в Мін'юсті України 18.06.2003 р. за №496/7817), додаткова відпустка за особливий характер праці надається пропорційно до фактично відпрацьованого часу. У розрахунок часу, що дає право працівнику на таку відпустку, зараховуються дні, якщо він фактично був зайнятий на роботах з особливим характером праці не менше половини робочого дня, встановленого для працівників цих виробництв, цехів, професій, посад.

Облік часу, відпрацьованого в зазначених умовах, провадиться власником або уповноваженим ним органом.

Стосовно надання щорічної відпустки за особливий характер праці державним службовцям, то під час надання щорічних відпусток державним службовцям слід керуватись Законом України „Про державну службу”. Статтею 35 цього Закону визначено, що щорічна відпустка становить 30 календарних днів.

Відповідно до ст.4 Закону щорічна відпустка складається з основної відпустки (ст.6 цього Закону) та додаткових відпусток за роботу із шкідливими та важкими умовами праці (ст.7 Закону), за особливий характер праці (ст.8 Закону), інших щорічних додаткових відпусток, передбачених законодавством.

Отже, оскільки Законом України „Про державну службу” державним службовцям встановлена тривалість саме щорічної відпустки, щорічна додаткова відпустка за особливий характер праці (в тому числі за роботу на персональних комп'ютерах) їм не надається.

Державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування , які мають стаж роботи в державних органах понад 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю до 15 календарних днів, порядок і умови надання якої встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 27.04.94р. №250 „Про порядок і умови надання державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування додаткових оплачуваних відпусток”.

Згідно п.8.3. Правил охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин працівник має право на відповідне дослідження очей та зору особою відповідної кваліфікації в разі виникнення скарг та погіршення зору, яке може бути наслідком роботи на відео терміналі та на одержання за рахунок роботодавця індивідуальних засобів коригування зору відповідно до умов роботи з відео терміналом, якщо результати обстеження зору працівника окулістом показали, що в них є потреба.

Антиком'ютерні окуляри роботодавець може придбати для працівників також за свої кошти за колективним договором (угодою, трудовим договором), керуючись ч.3 ст.7 Закону України „Про охорону праці”.